

Aleksanteri (Aleksi) Ala-Karhu, s.21.3.1885, k. 5.10.1963

Muistan Aleksi -papan pikkupojasta alkaen. Hän oli lapsirakas ja hänellä oli aina jotakin muruja tarjottavana, usein karamalleja, joita myydään edelleen Vanhan Karhunmäen myymälässä. Hänen polvellaan oli mukava istua. Hän liikkui useimmiten hevosella, jonka muistan, nimeltään Liinoo. Liinoo oli enemmän juoksija, kuin työhevonen. Pappa ajeli rilluulla, kieseillä, jotka tarjosivat hippoisen kyydin jousien ansiosta kuoppaisellakin tiellä. Pappa haki meitä pojankloppeja usein kyytiin, kun ajeli katselemaan viljelyksiä kyrölle tai Heininevalle. Talvisia ajeluita en juuri muista, mutta niitä tehtiin lohonalla, pienellä reellä, joka tarjosi hiukan suojaa tuulelta ja hevosen kavioista lenteleviltä jäänpaloilta. Fällyjä tarvittiin kylmää vastaan.

Naapurit muistavat Aleksin hyvältä. Hän luonnehditaan aktiiviseksi, aikaansaavaksi ja sanansa mittaiseksi mieheksi. Hän sai nopeasti yhteisiä asioita hoidettavakseen. Hänen ei tiedetä olleen aktiivinen Vapaussodan aikana, olihan hän jo silloin perheellinen mies. Hänen tiedetään kuitenkin pitäneen ”tallessa” muutamaa kivääriä ja ampumatarpeita viljalaariin piilotettuina. Talvi- ja jatkosodan aikana hän toimi kunnan kansanhuoltolautakunnan puheenjohtajana, lautakunnassa, jolle sotien aikana tehtävää riitti. Maatalojen tuli sodan aikana luovuttaa elintarvikkeita, jonka Aleksi omalta osaltaan mukisematta hoiti. Hänen tiedetään luovuttaneen elintarvikkeita puutteessa olleille myös suoraan, olipa eräs suuren perheen isä saanut pyytämättä hernesäkin polkupyöränsä tarakalle, lahjan saaja oli muistanut lahjan läpi elämänsä. Sotien aikana hän tehtävänänsä myös oli huolehtia materiaalikeräyksistä, kuten puutavaran, sotavarustelua varten. Eräs aikalainen muistaa mm. piikkilankojen keruun, joita käytännössä rippikouluikäiset pojat keräsivät, myös Molotovin -koktaileja olisi samaiset pojat koonneet.

Vanhemmuitaan Aleksin kiireet vähenivät ja hänellä oli enemmän aikaa seurusteluun naapureiden kanssa. Hän oli myös kovasti kiinnostunut nuorten kuulumisista ja haastoi nuoria luokseen kahville. Hän myös tervehti kaikkia ja keskusteli kaikkien juttusille tulleiden kanssa. Vanhempana, kun hänen tapojaan oli joku ihmetellyt, oli Aleksi ihmettelijälle vastannut, että parempi tervehtiä ja jutella, kun hän ei kuitenkaan kaikkia elämänsä varrella tapaamisiaan henkilöitä muista ja joku voi loukkaantua, jos hän ei muista.

Olemukseltaan Aleksi oli vanhanajan kunnioitusta herättävä rauhallinen isäntämies.

Lapuan Alakarhut

Tässä hiukan Aleksin sukuhistoriaa, koska kaikkia tietoja ei löydy Erkkilän sukukirjoista. Puheena olevien Ala-Karhujen historia alkaa Lapualla vuodesta 1837, jolloin Aleksin isoisa Esa (Esaias) Hynnillä (s.1809) muutti Haapakoskelle Fräntin tilalle (15) Kuortaneelta. Esan vaimo oli Susanna (Sanna) (s. 1811) os. Rantala. Esa ja Susanna ostivat Ala-Karhun tilan vuonna 1851 ja ottivat silloisen tavan mukaan tilan nimen, Alakarhu, sukunimekseen. He käyttivät Fräntissä asuessaan nimeä Nyfränti. Esa perheineen asui toistuvassa, Aleksin tulevan asuinpaikan naapurissa. Esan talo on purettu jo jonkin aikaa sitten, eikä sen rakenteista löytynyt rakennusvuotta, talo oli ollut muualle pystytettynä ja siirretty silloiselle paikalleen. Pihapiirissä oli aitta, jossa oli merkittynä rakennusvuosi n. 1851.

Esa ja Susanna saivat lapset; Johan s. 1835, Tuomas, s. 1838, Susanna (Sanna) s.1841, Liisa s. 1845, Maria s. 1847, Eljas s.1849 ja Matti s. 1852. Liisa ja Maria menivät naimisiin veljeksille Matti Turjalle e. Mäki-Erkkilä s. 1839 ja Juho Turjalle s.1842. Matti ja Liisa saivat 13 lasta ja Juho ja Maria 8 lasta, katso tarkemmin Erkkilän sukukirjat. Muista lapsista Susanna meni naimisiin Matti Pöntisen kanssa, muuttivat Alajärvelle ja saivat neljä poikaa, Eljaksen puoliso oli Liisa os. Huhta, Matin 1. puoliso oli os. Alatalo ja 2. puoliso Kaisa Kettula. Tuomas sai Alakarhun tilan v. 1874.

Aleksin vanhemmat Tuomas ja Susanna saivat yhteensä yhdeksän lasta. Aikuisiksi elivät Juho s.1879, Sanna s. 1883 ja Aleksanteri (Aleksi) s. 1885. Lapsista kuusi kuoli pienokaisina. Juho meni naimisiin Sanna Alakojolan s.1877 kanssa ja saivat lapset Lauri s.1902, Toivo s.1904 ja Maija s. 1910 ja yhden lapsen, joka kuoli pienenä. Sanna meni naimisiin Juho Karin s.1883 kanssa ja saivat lapset Lauri s.1906 ja Elli s.1913 Aleksi meni naimisiin Sanna Harrin s. 1882 kanssa 10.12.1910 ja saivat yhteensä kahdeksan lasta; Aatto s.1911 Jouko s.1913, Mirja s.1921, Heimo s.1923, ja Mauno s.1925, sekä kolme muuta, jotka kuolivat varhaisessa lapsuudessa. Henkilöistä löytyy jonkin verran lisätietoja Erkkilän

sukukirjoista. (Tiedoista on jätetty pois nykyisen henkilötietosuojalain vaatimusten mukaisesti viimeiset sukupolvet pois).

Alakarhun tilaa aiemmin isännöineistä henkilöistä on varsin vähän tietoa. Talo on kuitenkin vaihtanut omistajaa tiheään tahtiin ennen päätymistään nykyiselle suvulle.

Aleksin elämäntyö

Aleksi ei silloisen tavan mukaan käynyt kiertokoulun lisäksi muuta kuin maanviljelyskurssin. Itsenäinen elämä alkoi hänen rakentaessa jo poikamiesaikanaan talon ja navetan. Talo ei ollut tyyliltään pohjalaistalo vaan enemmänkin hämäläisen tyylin mukainen. Talossa oli alakerrassa kaksi asuntoa sisäänkäynteineen ja lisäksi yläkerta. Navetta on vielä paikallaan, mutta talon tilalle on hiljattain rakennettu uusi talo. Rakentamista varten tarvittiin rahaa, jota Aleksin kerrotaan lainanneen Lapuan Jätteenmäessä asuneelta Tuomas Jätteenmäeltä. Aleksi maksoi velkansa sovitusti viemällä rahat suoraan Tuomaalle. Tuomaalla oli ollut talon vahtina äkäinen susikoira, joka oli haukkumalla ilmaissut vieraiden tulosta.

Aleksi viljeli kotitilaansa ja oli tunnettu aktiivisena viljelyn uudistajana, kuten salaojittajana jo 1920 - 30 -luvulla. Hän oli myös tunnettu karjanjalostajana niin maito- kuin sikataloudessa. Navetassa oli parhaimmillaan viitisentoista lypsävää ja sikalassa karju ja muutama emakko porsastuotantoa varten. Lehmien hoitoa varten talossa oli karjakko, joskus kaksikin. Lisäksi talossa oli renki ja sodan aikana yksi sotavanki. Elettiin aikaa, jolloin peltotyöt tehtiin hevosilla, joten talossa oli neljä -viisi hevosta. Aleksi oli tilan isäntä vuodesta 1907 vuoteen 1950. Tila oli varsin suuri tuohon aikaan, jaettiinhan se kolmeksi vielä elinkelpoiseksi tilaksi seuraavalle sukupolvelle. Metsää tilalla oli myös kohtuullisesti, mutta ilmeisesti metsänhoito ei ollut erityisessä asemassa Aleksin elämässä. Toki metsät saattoivat olla vähäpuustoisia tervanpolttokauden jäljiltä, myös Lappakankaan suuri metsäpalo oli -30 luvulla tuhonnut paljon tilan metsää. Tervahautoja löytyy runsaasti suvun metsistä. Tilan talous oli aina hyvässä kunnossa, vaikka talosta oli kerran jouduttu maksamaan annettu takaus.

Aleksi oli yhteiskunnallisesti varsin aktiivinen. Hän toimi lukuisissa kunnallisissa luottamustehtävissä. Hän oli kunnanvaltuutettu 1931 – 1945, ja toimi esim. vuonna 1948 kuudessa kunnallisessa tehtävässä. Näistä merkittävin oli kunnallislautakunta, joka oli nykyisen kunnanhallituksen edeltäjä. Kunnalliset tehtävät olivat lähes täysipäivästä toimintaa ja kun matka Haapakoskelta kirkolle tehtiin joko linja-autolla tai hevosella, vierähti usein öitä kunnantalolla. Hevosia varten kunnantalolla oli pilttuut ja seimet heiniä ja kauroja varten. Kun Lapualle valittiin ensimmäistä kunnanjohtajaa, eivät valitsijoille kelvanneet kukaan hakeneista. Niinpä he valitsivat tehtävään ilman hakemusta väliaikaisesti toistaisesti Aleksin. Valinta kuitenkin kumottiin valitusten johdosta lääninhallituksessa. Aleksi oli mukana kunnan ja läänin terveyden- ja sairaanhoidon hallinnossa ja mm sähköyhtiön hallituksessa ja pankin isännistössä. Aleksi on ollut varsin aktiivinen Hourunkosken voimalan rakentamisessa. Voimalasta jaettiin sähköä Haapakosken lisäksi Nurmoon, Ojutkankaalle ja edelleen Kauhavalle ja myös Tiistenjoen suuntaan. Haapakoskelle on sähkö tullut nopeasti lähes jokaiseen talouteen valoja varten, myös voimavirtaliittymiä oli paljon. Syksyisin, kun viljaa puitiin, täytyi puintia varten varata vuoro, että sähkö riitti, ja kuulemma vuorojen kirjaajana ja antajana on toiminut Aleksi. Myös nuorisoseuratoiminta oli Aleksille tärkeää ja hän toimi Haapakosken nuorisoseuran rakennustoimikunnan puheenjohtajana. Hän oli myös Erkkilän sukutoimikunnan esimies 1947–1962 ja suvun vanhin 1962–1963. Katso tarkemmat tiedot Lapuan historiallisesta tietokanta Helemestä osoitteesta <http://62.148.204.4/html/index.php?iContentID=62&bClass>.

Heikki Alakarhu

Tietolähteet: Lapuan historia osat I ja II, Lapuan historiallinen tietokanta Helemi, Erkkilän sukukirjat ja erilliset Hynin suvun sukututkimukseen liittyvät muistiinpanot sekä lähisukulaiset.